

ประกาศสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
เรื่อง แก้ไขมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
ฉบับที่ ๕๕ (พ.ศ. ๒๕๕๖)
ฝ่ามัตหมี
(แก้ไขครั้งที่ ๑)

โดยที่คณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนมีมติในการประชุมครั้งที่ ๙-๗/๒๕๕๖ เมื่อวันที่ ๒ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๖ ให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ฝ่ามัตหมี มาตรฐานเลขที่ มผช.๑๗/๒๕๕๖

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจึงออกประกาศแก้ไขเพิ่มเติมมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ฝ่ามัตหมี มาตรฐานเลขที่ มผช.๑๗/๒๕๕๖ ท้ายประกาศสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ.๒๕๕๖) ลงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๖ ดังต่อไปนี้

๑. ให้แก้หมายเลขมาตรฐานเลขที่ “มผช.๑๗/๒๕๕๖” เป็น “มผช.๑๗(๑)/๒๕๕๖”
๒. ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นข้อ ๔.๒.๓
“เมื่อตรวจสอบตามข้อ ๘.๑ แล้ว ผลการตรวจสอบลักษณะทั่วไปและเอกลักษณ์ของผู้ตรวจสอบแต่ละคนต้องไม่มีลักษณะใดลักษณะหนึ่งไม่ผ่าน”
๓. ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นข้อ (๙) ในข้อ ๖.๑
“(๙) ประวัติผลิตภัณฑ์(ถ้ามี)”
๔. ให้ยกเลิกความในข้อ ๘.๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็น
“๘.๑ การทดสอบลักษณะทั่วไป และเอกลักษณ์
ให้แต่งตั้งคณะผู้ตรวจสอบ ประกอบด้วยผู้ที่มีความชำนาญในการตรวจสอบฝ่ามัตหมี อย่างน้อย ๓ คน แต่ละคนจะแยกกันตรวจโดยอิสระ ในแต่ละลักษณะของผลการตรวจสอบให้ตัดสินว่าผ่านหรือไม่ผ่านเท่านั้น”
๕. เพิ่มความต่อไปนี้เป็นข้อ ๘.๖
“๘.๖ การทดสอบการบรรจุ และเครื่องหมายและฉลาก
ให้ตรวจพินิจ”

ทั้งนี้ ให้มีผลบังคับใช้นับแต่วันที่ประกาศ เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

สุรชัย เถลิงโชค

เลขาธิการสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

ผ้ามัดหมี่

๑. ขอบข่าย

- ๑.๑ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนี้ครอบคลุมเฉพาะผ้ามัดหมี่ที่ทอด้วยกี่ทอมือแบบพื้นบ้านหรือแบบกระตุก โดยใช้เส้นด้ายฝ้าย หรือเส้นไหมแท้ หรือเส้นด้ายใยประดิษฐ์ อย่างไม่อย่างหนึ่ง หรือผสมกัน

๒. บทนิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนี้ มีดังต่อไปนี้

- ๒.๑ ผ้ามัดหมี่ หมายถึง ผ้าลวดลายที่ได้จากการทอโดยใช้เส้นด้ายที่ใช้เทคนิคการมัดย้อมเส้นด้าย โดยการใช้เชือกมัดให้เป็นลวดลายตามที่กำหนดก่อนแล้วจึงนำไปย้อมสี จะมัดย้อมกี่สีก็ได้ตามต้องการ แล้วจึงนำไปทอ เทคนิคการมัดย้อมเส้นด้ายมี ๓ แบบ คือ มัดหมี่ที่ย้อมเฉพาะเส้นด้ายพุ่ง มัดหมี่ที่ย้อมเฉพาะเส้นด้ายยืน และมัดหมี่ที่ย้อมทั้งเส้นด้ายยืนและเส้นด้ายพุ่ง และให้รวมถึงผ้ามัดหมี่ที่นำลายทออื่นมาเป็นลายประกอบหรือลายคั่น เช่น ลายขีด
- ๒.๒ เส้นด้ายฝ้าย หมายถึง เส้นด้ายที่ได้จากปุยฝ้าย
- ๒.๓ เส้นไหมแท้ หมายถึง เส้นใยธรรมชาติที่ได้จากใยโปรตีนของรังไหม
- ๒.๔ เส้นด้ายใยประดิษฐ์ หมายถึง เส้นด้ายที่ได้จากการสังเคราะห์

๓. วัสดุและการทำ

- ๓.๑ เส้นด้ายที่ใช้ทอผ้ามัดหมี่แบ่งออกเป็น ๓ ชนิด คือ
- ๓.๑.๑ เส้นด้ายฝ้าย
 - ๓.๑.๒ เส้นไหมแท้
 - ๓.๑.๓ เส้นด้ายใยประดิษฐ์
- ๓.๒ สีที่ใช้ย้อมเส้นด้ายที่ใช้ทอผ้ามัดหมี่ แบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คือ
- ๓.๒.๑ สีธรรมชาติ
 - ๓.๒.๒ สีสังเคราะห์
- ๓.๓ ผ้ามัดหมี่แบ่งตามเทคนิคการมัดย้อมเส้นด้ายออกเป็น ๓ วิธี คือ
- ๓.๓.๑ ผ้ามัดหมี่เส้นด้ายพุ่ง
 - ๓.๓.๒ ผ้ามัดหมี่เส้นด้ายยืน
 - ๓.๓.๓ ผ้ามัดหมี่เส้นด้ายยืนและเส้นด้ายพุ่ง

๓.๔ ผ้ามัดหมี่แบ่งตามความหนาของผ้าออกเป็น ๒ ชนิด คือ

- ๓.๔.๑ จำนวนเส้นด้ายพุ่งหรือจำนวนเส้นด้ายควบ เช่น ผ้าชนิดบางสุดจะเริ่มจากการใช้เส้นด้ายขนาดเล็กเพียงเส้นเดียวเป็นเส้นด้ายพุ่ง ส่วนผ้าชนิดที่มีความหนากว่าจะใช้เส้นด้ายพุ่งที่มีขนาดใหญ่กว่า หรือควบเส้นด้ายพุ่งตั้งแต่ ๒ เส้นขึ้นไป ตามความหนาของผ้าที่ต้องการแล้วเรียกชนิดผ้า เพื่อป้องกันความหนาตามจำนวนเส้นด้ายพุ่งที่ควบ ทั้งนี้ต้องมีการเตรียมขนาดเส้นด้ายก่อนการคั้นหมี่ (การเตรียมเส้นด้ายพุ่งก่อนมัดย้อม)
- ๓.๔.๒ การเพิ่มจำนวนตะกอ เช่น การทอผ้ามัดหมี่โดยใช้วิธีทอแบบ ๓ ตะกอจะทำให้ผ้าหนากว่าแบบ ๒ ตะกอ ทั้งนี้อาจรวมวิธีการทอจากข้อ ๓.๔.๑ ไว้ด้วย

๔. คุณลักษณะที่ต้องการ

๔.๑ ลักษณะทั่วไป

ต้องอยู่ในสภาพเรียบร้อยตลอดทั้งผืน เส้นด้ายชิดแน่นทั้งตามแนวเส้นด้ายยืนและแนวเส้นด้ายพุ่ง และต้องไม่ปรากฏข้อบกพร่องให้เห็นอย่างชัดเจน เช่น สีมี่รอยต่าง เนื้อผ้าไม่สม่ำเสมอ ลายขาด ลายผิด เว้นช่วง ลายไม่สม่ำเสมอ รอยหนาหรือบาง รอยเส้นด้ายขาดทิ้งไว้เป็นแนวยาว รอยเส้นด้ายหย่อนหรือเป็นบ่วง เส้นด้าย รอยเส้นด้ายดึงหรือเส้นใส ผ้าเป็นรูหรือรอยแยก รอยเปื้อน ริมผ้าเสีย ส่วนข้อบกพร่องอื่นๆ อันเกิดจากกรรมวิธีการผลิตด้วยมือต้องมีน้อยที่สุดและเป็นที่ยอมรับได้

๔.๒ เอกลักษณะ

ต้องมีลักษณะเฉพาะของผ้ามัดหมี่ ดังนี้

- ๔.๒.๑ ช่วงรอยต่อของสีในเส้นด้ายที่เกิดจากการมัดย้อมจะปรากฏรอยซึมของสีที่ซึมเข้าไปตรงส่วนที่มัดไว้ในขณะย้อมสี
- ๔.๒.๒ ความเหลี่ยมของลวดลายอันเนื่องมาจากการสอดเส้นด้ายพุ่งด้วยมือ และการชิงเส้นด้ายยืนและการสอดเส้น ด้ายพุ่งแต่ละเส้นในขณะทอมีความตึงไม่เท่ากัน
- ๔.๒.๓ รายละเอียดของลวดลายแต่ละรูปอาจไม่ซ้ำกันเลยอันเนื่องมาจากการมัดย้อมเส้นด้าย และความถี่ของเส้นด้ายพุ่งจะไม่สม่ำเสมออันเนื่องจากแรงกระทบเส้นด้ายพุ่งด้วยมือ

๔.๓ ชนิดเส้นด้ายที่ใช้ทอ

ต้องเป็นไปตามที่ระบุไว้ที่ฉลาก

๔.๔ ความหนา

จำนวนเส้นด้ายพุ่ง หรือจำนวนเส้นด้ายที่ควบ หรือจำนวนตะกอ ให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ที่ฉลาก

๔.๕ ความกว้างและความยาว

ให้เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย แต่ต้องไม่น้อยกว่าที่ระบุไว้ที่ฉลาก

๔.๖ สี

ต้องไม่ปรากฏรอยของเส้นด้ายสีหนึ่ง หรือส่วนของผ้าสีใดสีหนึ่ง ติดสีจากเส้นด้ายอื่นที่อยู่ติดกันอันเนื่องมาจากสีตกหรือสีซึมเข้ามาผสมกันจนเกิดเป็นอีกสีหนึ่งอย่างเห็นได้ชัด ยกเว้นรอยซึมของสีในช่วงรอยต่อของสีในเส้นด้ายที่เกิดจากการมัดย้อม

๕. การบรรจุ

- ๕.๑ หากมีการบรรจุ ให้บรรจุผ้ามัดหมี่ในหีบห่อที่สะอาด เรียบร้อย พอที่จะป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับผ้ามัดหมี่ได้

๖. เครื่องหมายและฉลาก

- ๖.๑ ที่หีบห่อผ้ามัดหมี่ทุกหน่วย อย่างน้อยต้องมี เลข อักษร หรือเครื่องหมาย แจกจ่ายละเอียดต่อไปนั้ให้เห็นได้ง่าย ชัดเจน
- (๑) ชื่อผลิตภัณฑ์
 - (๒) ชนิดเส้นด้ายที่ใช้ทอ
 - (๓) จำนวนเส้นด้ายพุ่ง หรือจำนวนเส้นด้ายควบ หรือจำนวนตะกอ
 - (๔) ความกว้าง
 - (๕) ความยาว
 - (๖) กรณีใช้สีธรรมชาติให้ระบุ
 - (๗) คำแนะนำในการดูแลรักษา
 - (๘) ชื่อผู้ทำ หรือสถานที่ทำ พร้อมสถานที่ตั้ง หรือเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในกรณีที่ใช้ภาษาต่างประเทศ ต้องมีความหมายตรงกับภาษาไทยที่กำหนดไว้ข้างต้น

๗. การชักตัวอย่างและเกณฑ์ตัดสิน

- ๗.๑ รุ่น ในที่นี้ หมายถึง ผ้ามัดหมี่ที่ทำโดยกรรมวิธีเดียวกัน ที่ทำหรือส่งมอบหรือซื้อขายในระยะเวลาเดียวกัน
- ๗.๒ การชักตัวอย่างและการยอมรับ ให้เป็นไปตามแผนการชักตัวอย่างที่กำหนดต่อไปนี้
- ๗.๒.๑ การชักตัวอย่างและการยอมรับ สำหรับการทดสอบลักษณะทั่วไป เอกลักษณะ ความกว้างและความยาว การบรรจุ และเครื่องหมายและฉลาก ให้ชักตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มจากรุ่นเดียวกัน จำนวน ๑ ตัวอย่าง เมื่อตรวจสอบแล้วตัวอย่างต้องเป็นไปตามข้อ ๔.๑ ข้อ ๔.๒ ข้อ ๔.๕ ข้อ ๕. และข้อ ๖. จึงจะถือว่าผ้ามัดหมี่รุ่นนั้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด
 - ๗.๒.๒ การชักตัวอย่างและการยอมรับ สำหรับการทดสอบชนิดเส้นด้ายที่ใช้ทอ ความหนา และสี ให้ใช้ตัวอย่างจากข้อ ๗.๒.๑ โดยตัดตัวอย่างให้มีความกว้าง ๑๐ เซนติเมตร ความยาวตลอดหน้าผ้า เมื่อตรวจสอบแล้วตัวอย่างต้องเป็นไปตามข้อ ๔.๓ ข้อ ๔.๔ และข้อ ๔.๖ จึงจะถือว่าผ้ามัดหมี่รุ่นนั้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด
- ๗.๓ เกณฑ์การตัดสิน
- ตัวอย่างผ้ามัดหมี่ต้องเป็นไปตามข้อ ๗.๒.๑ และข้อ ๗.๒.๒ ทุกข้อ จึงจะถือว่าผ้ามัดหมี่รุ่นนั้นเป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนี้

๘.การทดสอบ

๘.๑ การทดสอบลักษณะทั่วไป เอกลักษณ์ การบรรจุ และเครื่องหมายและฉลาก ให้ตรวจพินิจ

๘.๒ การทดสอบชนิดเส้นด้ายที่ใช้ทอ

ให้ใช้วิธีเผาไหม้ด้วยเปลวไฟ โดยแยกเส้นด้ายยืนและเส้นด้ายพุ่งออกจากกัน แล้วนำไปเผาด้วยเปลวไฟ

๘.๒.๑ เส้นด้ายฝ้าย เมื่อนำไปเผาไฟจะปรากฏผลดังนี้

- (๑) เมื่อนำเส้นด้ายฝ้ายเข้าใกล้เปลวไฟ เส้นด้ายจะไม่หดหนีไฟ
- (๒) เมื่อใส่เส้นด้ายฝ้ายเข้าไปในเปลวไฟ เส้นด้ายจะลุกติดไฟและลุกลุอย่างช้าๆ
- (๓) เปลวไฟมีสีเหลือง
- (๔) เมื่อนำเส้นด้ายฝ้ายออกจากเปลวไฟ ไฟยังคงลุกลุอย่างต่อเนื่อง
- (๕) ถ้ามีสีขาวยิ่งเทา
- (๖) กลิ่นคล้ายกระดาษไหมไฟ
- (๗) ปุยของเส้นด้าย ถ้าเป่าจะฟุ้งกระจาย

๘.๒.๒ เส้นไหมแท้ เมื่อนำไปเผาไฟจะปรากฏผลดังนี้

- (๑) เมื่อนำเส้นไหมแท้เข้าใกล้เปลวไฟ เส้นไหมจะหดหนีไฟ
- (๒) เมื่อใส่เส้นไหมแท้เข้าไปในเปลวไฟ เส้นไหมจะลุกติดไฟอย่างรวดเร็ว
- (๓) เปลวไฟมีสีเหลือง
- (๔) เมื่อนำเส้นไหมแท้ออกจากเปลวไฟ ไฟจะดับ
- (๕) ถ้ามีลักษณะเป็นก้อนกลมคล้ายลูกปัด มีสีน้ำตาลถึงน้ำตาลไหม้
- (๖) กลิ่นคล้ายขนหรือเส้นผมไหมไฟ
- (๗) ปุยของเส้นด้ายแข็งแต่เปราะ เมื่อใช้มือบีบจะแตกง่าย

๘.๓.๓ เส้นด้ายใยประดิษฐ์ เมื่อนำไปเผาไฟจะปรากฏผลดังนี้

- (๑) เมื่อนำเส้นด้ายใยประดิษฐ์เข้าใกล้เปลวไฟ เส้นด้ายจะหดหนีไฟ
- (๒) เมื่อใส่เส้นด้ายใยประดิษฐ์เข้าไปในเปลวไฟ เส้นด้ายจะลุกติดไฟได้รวดเร็วกว่าเส้นด้ายฝ้ายและเส้นไหมแท้
- (๓) เปลวไฟมีสีเหลือง
- (๔) เมื่อนำเส้นด้ายใยประดิษฐ์ออกจากเปลวไฟ ไฟยังคงลุกลุอย่างต่อเนื่อง
- (๕) ถ้ามีสีน้ำตาลถึงน้ำตาลไหม้
- (๖) กลิ่นเป็นสารเคมี
- (๗) ถ้าแข็งบีบไม่แตก

๘.๓ การทดสอบความหนา

๘.๓.๑ จำนวนเส้นด้ายพุ่งหรือจำนวนเส้นด้ายควบ

ให้ตรวจพินิจโดยนำเส้นด้ายพุ่งออกจากผ้าตัวอย่างแล้วแยกเส้นด้ายควบออกจากกัน และนับจำนวนเส้นด้าย กรณีเส้นด้ายที่ละเอียดมากต้องใช้แว่นขยาย

๘.๓.๒ การนับจำนวนตะกอน

ให้ตรวจพินิจโดยใช้แว่นขยายสำหรับส่องผ้า กระดาษกราฟ เข็มหมุดหรือเหล็กปลายแหลม โดยวางแว่นขยายบนผ้าให้ได้ฉากกับเส้นด้าย ใช้เข็มหมุดหรือเหล็กปลายแหลมนับการขึ้นลงของเส้นด้ายยืน คัดลอกจำนวนครั้งของการขึ้นลงของเส้นด้ายยืนและเส้นด้ายพุ่ง แล้วทำเป็นแผนภูมิลงในกระดาษกราฟ หาจำนวนเส้นด้ายในลายซ้ำ เส้นด้ายยืนที่มีลักษณะการขึ้นลงเหมือนกันเป็นตะกอนเดียวกัน แยกจำนวนกลุ่มของเส้นด้ายยืนที่ขึ้นลงเหมือนกัน จำนวนกลุ่มที่นับได้คือจำนวนตะกอน

๘.๔ การทดสอบความกว้างและความยาว

ให้ใช้เครื่องวัดที่เหมาะสม

๘.๕ การทดสอบสี

นำผ้าตัวอย่างแช่ลงในน้ำเปล่านาน ๑๕ นาที ที่อุณหภูมิปกติ แล้วนำขึ้นมาตรวจพินิจ